

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**ИЗКАЗВАНЕ НА ОМБУДСМАНА НА ФОРУМ, ОРГАНИЗИРАН ОТ
БЪЛГАРСКАТА АСОЦИАЦИЯ ПО СЕМЕЙНО ПЛАНИРАНЕ, С УЧАСТИЕТО НА
БРИТАНСКИЯ ПОСЛАНИК Н. ПР. ЕМА ХОПКИНС**

17 ноември 2017 г.

Моля за извинение за закъснението, но наистина днес има три събития и трите са посветени, едва ли е съвпадение, на превенцията и случаите на сексуално насилие над жени, и над деца и проблемите на децата, които са жертви на престъпления и Европейското женско лоби и Института по социални дейности и практики и Съвета на Европа, които в момента извършват една проверка за ситуацията в бежанските центрове и в този контекст непридружени деца и жени.

Темата е изключително важна, поздравления г-жо Хопкинс, че за пореден път я повдигате за обществен дебат и дискусия. аз влязох точно в момента, в който основните изречения бяха, че децата в институциите се разглеждат често и са лесен обект за сексуални посегателства.

Всъщност първата ми среща с проблема беше и една от първите ми срещи, изобщо като омбудсман, тя беше с едно дете – жертва на сексуални посегателства, на сексуално насилие, на 2-годишна възраст, по отношение, на което се водеха спорове къде е извършено, дали в приемното семейство или в центъра за деца, лишени от родителска грижа, където то беше настанено.

Естествено, сезирахме прокуратурата, отидохме на място, десетки пъти ходихме в Североизточна България, но за съжаление като първа история, с която се сблъсках с проблемите на децата в институции от нов тип и нови форми и сексуалното насилие, съвсем несправедливо тази история нямаше щастлив край. Защото така и не беше установен източникът на насилие, кой беше насилвал детето, въпреки положените усилия и от нашата институция и надявам се и от разследващите органи. Това е едно от обясненията всъщност, в онзи случай ставаше дума за 2-годишно дете, което определено не можеше да свидетелства, затова какво се е случвало с него, но в една голяма част от случаите, всъщност проблемът е свързан, именно с нежеланието на жертвите да разкажат за случаите на насилие, което е абсолютно обяснимо.

Все още и в България съществува табу по тези проблеми, стигма и за жертвите на насилие. Това чудесно потвърждение на тази ситуация е и нашумелия напоследък процес с холивудски привкус, покрай обвиненията в сексуално насилие на продуцента Харви Уайнстийн, при който актриси, хора, които са с високо положение в обществото, икономически независими, които имат трибуна, всъщност свидетелстваха, забележете 30 години по-късно за случаи на сексуално насилие. Това е доказателство, че не само в България, където има достатъчно жени, които са икономически зависими, в тежка и трудна ситуация, за да свидетелстват за насилие върху себе си, или върху своите деца – това се случва и по света. Това е проблем, който може да бъде решен, именно чрез такива форуми, когато всички ние говорим за това. Оптимистичното след този случай е създаването на движението като #MeToo, към което се присъединяват десетки, стотици хиляди жени, които ще разкажат за случаи на насилие. Т.е. темата, така или иначе, ще излезе на дневен ред на всички обществени обсъждания.

Всъщност една от причините в България ситуацията да е такава е и заради липсата на конкретна практическа подкрепа за жертви на насилие. Като омбудсман съм наясно със ситуацията в страната, със състоянието на кризисните центрове, които би следвало да приютяват лица-жертви на насилие, основно жени, основно деца. В гр. София продължава да има само два центъра с общ капацитет от 30 легла, което означава, че и в случаите, в които жена или дете свидетелстват за случай на насилие, то просто няма къде да отиде, няма на кого да разчита, в голяма част от случаите няма адекватна подкрепа, разчита се изцяло и на 100% на неправителствения сектор - на фондация „Асоциация Анимус“, които имат център, на други организации в страната, които биха подкрепили лица-жертви на насилие и това е проблем, който трябва да се решава. Проблем е, че няма статистика, има области в страната, в които официалната статистика говори за нула случаи на домашно насилие, сексуално насилие, насилие над деца, поради което и в клоновете на съответните области изобщо не влиза построяването, изграждането на кризисен център, който да работи активно с жертви на насилие.

Всъщност, тук стигаме и до един друг важен проблем, с който мисля, че цялата аудитория сме ангажирани. Мисля, че всички около тази маса, познавам една голяма част от Вас, стояхме зад каузата България да се присъедини към Истанбулската конвенция. Това беше първата препоръка, която изпратих на Министерски съвет, след като станах омбудсман, с настояване България да подпише Истанбулската конвенция. Това се случи, само че подписването на конвенцията без ратификацията от парламента е едно пожелателно действие. Защото с ратификацията е свързано и конкретното практическо изпълнение на

всички задължения, ангажименти за държавата, които следват от Истанбулската конвенция. За това и не сме изпълнили практически създаването на достатъчен брой кризисни центрове. За това ги няма промените в Наказателния кодекс, които да гарантират защита на жертвите и наказване на виновниците при сексуални посегателства. За това и Законът за равнопоставеност на половете, който беше приет е едно голямо нищо. В него няма реално правни норми, които да гарантират равнопоставеността на жените в България, което е жалко и което, аз лично го приемам като личен провал, не като омбудсман, а като жена активист, която в цялата си съзнателна политическа биография се е борила за това да има такова законодателство и такива гаранции за жените в България.

И тъй като коментирам законодателството, според мен, е важно и в контекста на това, за което говореше последния преди мен, е страшно важно да бъде приет закона за отклоняване от наказателно преследване и мерки за закрила на непълнолетни деца. Всъщност, това е Законът за детското правосъдие, който по един европейски, съвременен, модерен начин, ще регламентира съприкосновението на едно дете - жертва на насилие, дете - свидетел на насилие със съдебната система. В момента тази среща не е в приятелска среда, много често това е допълнителна травма, допълнителен тормоз върху едно дете, което е преживяло насилие. Защото няма правила, които да гарантират, че то ще се срещне с професионалисти, които са подготвени да работят с деца, че то само веднъж ще разкаже историята, без да е нужно да я повтаря още и още, че ще бъдат създадени т. нар. сини стаи, които ще бъдат практика във всички съдилища в България и че ще има специализирани състави във всеки един съд у нас.

Вече 14 години отчитаме, че има такъв успешен експеримент със сините стаи, но 14 години за експеримент е прекалено. Крайно време е това да стане законодателен текст, за да е повсеместна практика. И слава Богу, когато се приеме този закон ще бъдат разформироваани интернатите, които продължават да съществуват в България, в които се настаняват деца, които явно са жертва на насилие, деца, които са били принуждавани да скитат, да просят, да проституират. Вместо да получат адекватна подкрепа, те биват настанявани в тези интернати с допълнително наказание и прекарват детството си зад решетки, поради липсата на адекватни форми, чрез които държавата да ги подкрепи.

Такъв е случаят, с който ние се занимавахме през последната една година, с моя екип, с Ева – за интернат в с. Драгоданово, в който в изключително лоши материални условия, без учебен процес, бяха настанени 36 деца. Момичетата там извършваха сексуални услуги на местното население за по пет лв. и ние сме го казвали многократно, бивайки на място и от националните телевизии. Докато накрая един такъв случай завърши фатално със смъртта на един местен жител, което настрои цялото местно население срещу интерната. Това беше и конкретния

повод ние да настояваме и да участваме в процеса на закриване на този интернат. Без наличието на закон просто се разгледаха ситуациите, досиетата на всяко дете и благодарение на МОН, и на г-жа Сачева, която активно участваше в този процес, в крайна сметка този дом беше затворен. Но тук изводите са два.

Единият е, може би, ако ще има краен акт на днешния форум, че трябва да призовем отново министъра на правосъдието, Законът за детското правосъдие да бъде внесен в парламента. Той е готов, той е написан, той е обсъден, той е представен, той е модерен закон, който отлежава в министерството, заради смяната на министри и част по-скоро трябва да бъде приет. От друга страна, наистина да се положат повече усилия за адаптиране на цялата система за закрила към нуждите на деца, които са жертви на насилие. Отново ще дам примера с този интернат в с. Драгоданово – след като всички деца бяха изведени, кои в приемни семейства, кои в центрове от резидентен тип, кои в техните собствени семейства, накрая остана едно единствено дете, което беше попаднало в тези интернат. То е било жертва на сексуално насилие, самото то извършва сексуално насилие, попадайки в този интернат, отново е жертва на сексуално насилие, което естествено се отразява върху неговото психическо състояние. И тъй като всички бяха приели, че това е труден за разрешаване случай, накрая ситуацията беше – всички деца са изведени и са някъде из страната, интернатът работи само, заради това едно единствено дете, заради Слави, за който държавата не можеше да намери подходяща форма по какъв начин да се погрижи за едно дете. Слави, разбира се, беше доволен от това да получава кетъринг и да се върти около пръста му цялата институция, но нали е ясно, че това не е нормалното решение. В крайна сметка, отново след наша намеса и на неправителствени организации, беше намерено решение за Слави, което също се оказва крайно неподходящо. Така че и тази история, с която завършвам, отново не е с щастлив край. Но именно заради това, аз се отнасям изключително сериозно и към Вашия форум, и към всички форуми, които се организират. Това че, до тук нямаме Бог знае какви успехи, не значи, че трябва да се отказваме. Темата е изключително важна, болезнена и наистина заедно можем да постигнем резултати.